

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук,
доцента кафедри дошкільної освіти
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Курчатової Анжеліки Віталіївни
на дисертаційну роботу **Карагозлю Фатми**
«Педагогічні умови взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'ю
у полікультурному вихованні старших дошкільників»
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.08 – дошкільна педагогіка

У реаліях сьогодення багатокультурне суспільство відчуває потребу у новому світогляді, спрямованому на інтеграцію культур і народів з метою їхнього подальшого зближення та духовного збагачення. Актуальною проблемою сучасної педагогічної теорії і практики є полікультурне виховання дітей. Так, у державних документах з освіти особливу увагу звернено на прищеплення дітям шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, які населяють Україну, акцентовано на формуванні особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, підготовлена до життєдіяльності в динамічному світі. У цьому зв'язку, саме полікультурне виховання сприятиме формуванню в дітей як етнічної ідентичності, так і розумінню ними культурних відмінностей між людьми.

Національна культура стає для дитини першим кроком у засвоєнні світової культури, присвоєнні загальнолюдських цінностей, формуванні власної особистісної культури. Сучасний соціальний простір характеризується зростанням національної самосвідомості, прагненням зрозуміти і пізнати історію, культуру свого народу. Постає питання глибокого і наукового обґрунтування національно-регіональних чинників у вихованні дітей, бо збереження і відродження культурної спадщини починається зі свого краю і відіграє важливу роль у вихованні підростаючого покоління. Все це обґрунтовує значущість полікультурного виховання, метою якого є формування людини культури, творчої особистості, здатної до активного та продуктивного життя у полікультурному середовищі.

Значна кількість досліджень із зазначеної проблеми свідчить про підвищений науковий інтерес до пошуку ефективних засобів взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю в полікультурному вихованні старших дошкільників, проте здійснений

аналіз дає підстави стверджувати, що цілісна характеристика полікультурного виховання як складника особистісно-соціального становлення старших дошкільників не була предметом спеціального вивчення і на сьогодні залишається не вирішеною в теорії та виховній практиці, що засвідчує наявність суперечностей, зокрема між: вимогами соціального замовлення до сформованості готовності особистості і здатності жити у відкритому суспільстві, де співіснують представники різних національних та етнічних груп, які водночас є носіями різноманітних культурних традицій та відсутністю теоретичних і методичних розробок щодо полікультурного виховання дітей дошкільного віку; необхідністю забезпечення взаємодії педагогів і батьків у процесі полікультурного виховання дітей та відсутністю належного рівня його організації у виховній практиці закладів дошкільної освіти.

Не зважаючи на соціальне замовлення суспільства, потребу в освоєнні методики полікультурного виховання дітей старшого дошкільного віку, досліджень з цієї проблеми недостатньо. У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи Фатми Карагозлю актуальною, значущою і своєчасною, відповідає вимогам сьогодення.

Дисертаційна робота Ф. Карагозлю має теоретико-емпіричний характер, у ній позиційовано результати теоретичного вивчення проблеми дослідження, його констатувального та формувального етапів відповідно до визначених мети, завдань, об'єкта, предмета. Проведений аналіз показав, що робота характеризується інформаційною насиченістю та значною практичною спрямованістю.

Наукова новизна і практичне значення дослідження різноаспектні. Ф. Карагозлю розроблено й апробовано діагностувальну та експериментальну методики, презентовано модель взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників, здійснено аналіз результатів констатувального і прикінцевого зрізів, доведено ефективність педагогічних умов взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників.

Виділяючи практичні значущість та актуальність теми дисертаційної роботи, звертаємо увагу на переваги проведеного дослідження, які мають, на нашу думку, надзвичайну цінність як наукову, так і практичну. Результати дослідження дають змогу встановлювати рівень сформованості кожного компонента та полікультурної

вихованості дітей старшого дошкільного віку в цілому. Розроблені експериментальна методика взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників, семінар-практикум для вихователів «Полікультурне виховання дітей у взаємодії із сім'єю», спецпроект для батьків і педагогів щодо їхньої взаємодії підвищують рівень полікультурної вихованості дітей старшого дошкільного віку і можуть використовуватися у практиці роботи педагогів закладів дошкільної освіти, для організації співпраці вихователів із сім'єю.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам, які ставляться до кандидатських досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечено:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;

- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатньою кількістю аналітичних даних (список використаних джерел дорівнює 275 одиницям, зокрема 10 – іноземною мовою);

- відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 13.00.08 – дошкільна педагогіка;

- достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Зупинимось на окремих характеристиках дисертаційного дослідження Фатми Карагозлю. Аналіз тексту дисертації Карагозлю Фатми дає підстави стверджувати, що робота має логічну і послідовну структуру, повністю охоплює всі складники досліджуваної проблеми та послідовно розкриває основні завдання наукового пошуку автора. Кожен із розділів дисертації насичений новими науковими фактами і має свої особливості.

Автором обґрунтовано вибір теми дослідження, зроблено аргументований і логічний висновок про її актуальність, коректно визначено понятійно-

категоріальний апарат, чітко сформульована наукова новизна та практична значущість дослідження. Достатніми за кількістю є публікації здобувачки наукового ступеня, у яких викладено основні положення, висновки і результати дослідження.

Відповідно до визначених у роботі завдань у першому розділі дисертації розкрито теоретичні засади взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю в полікультурному вихованні дошкільників. Авторкою визначено ключові поняття та відповідні терміни, зокрема сутність феноменів «взаємодія закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників», «полікультурна вихованість дітей старшого дошкільного віку», уточнено зміст понять «полікультурне виховання», «педагогічна взаємодія».

Взаємодію закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників визначено як процес реалізації партнерських стосунків, спільної діяльності, суб'єктами якого виступають діти старшого дошкільного віку, батьки і вихователі, що здійснюється з метою успішної реалізації завдань полікультурного виховання. Результатом такої взаємодії є полікультурна вихованість дітей старшого дошкільного віку, яку визначено як особистісну якість, що характеризується здатністю дітей ефективно взаємодіяти в полікультурному середовищі, бути відкритими до засвоєння цінностей рідної та інших культур, розуміти й поважати їх, уміти жити у злагоді з людьми різних національностей, рас, релігій. Авторкою визначено педагогічні умови взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників. Результати проведеного дослідження мають не тільки теоретичне, але й прикладне значення – їх уведення у науковий простір надає можливість вітчизняним ученим і практикам освіти здійснювати фахову комунікацію у сфері теорії і виховній практиці дошкільної освіти.

У другому розділі подано детальний розгляд проблеми взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю в полікультурному вихованні старших дошкільників; подано результати пошуково-розвідувального етапу експерименту, визначено критерії і показники. Вдало обрано критерії оцінювання визначених компонентів полікультурної вихованості дітей старшого дошкільного віку із відповідними показниками: ціннісно-емоційний, пізнавально-інформаційний, діяльнісно-поведінковий; схарактеризовано рівні полікультурної вихованості дітей старшого

дошкільного віку; розроблено й апробовано діагностувальну та експериментальну методики; презентовано модель взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників, у якій представлено мету, етапи, педагогічні умови, форми, методи і засоби їх реалізації, компоненти, критерії і кінцевий результат – полікультурна вихованість старших дошкільників.

Відповідно до розробленої моделі процес взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю в полікультурному вихованні дітей старшого дошкільного віку здійснено за трьома етапами: пізнавальним, діяльнісно-креативним, рефлексивно-презентаційним, під час яких відбувалося комплексне впровадження визначених педагогічних умов завдяки застосуванню сукупності спеціально дібраних і розроблених засобів, форм і методів задля досягнення запланованого результату – полікультурної вихованості старших дошкільників.

У позитиві зазначимо вдалу знахідку авторки, а саме: постійно дієвий батьківський клуб «Ми всі різні, але ми разом» з метою педагогічної підтримки батьків у полікультурному вихованні старших дошкільників, сприяння взаємодії закладу дошкільної освіти, батьків і дітей у досягненні дітьми старшого дошкільного віку полікультурної вихованості, взаємозбагачення досвіду полікультурного виховання в умовах ЗДО і сім'ї.

Реалізація моделі, експериментальної методики взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників із комплексних упровадження визначених педагогічних умов, дозволила авторці досягти позитивних змін у рівнях полікультурної вихованості дітей старшого дошкільного віку експериментальної групи порівняно з контрольною.

Отже, дисертаційна робота Карагозлю Фатми за своїм змістом і формою є самостійним і завершеним дослідженням, яке має як теоретичне, так і практичне значення.

Автор достатньо повно окреслила можливі конкретні шляхи використання результатів дослідження, зокрема семінар-практикум для вихователів «Полікультурне виховання дітей у взаємодії із сім'єю», спецпроект для батьків і педагогів щодо їхньої взаємодії у полікультурному вихованні старших дошкільників.

Результати дослідження є цінними для педагогів закладів дошкільної та початкової освіти для діагностування рівнів полікультурної вихованості дітей старшого дошкільного віку, а також з метою педагогічної просвіти батьків, надання їм допомоги у полікультурному вихованні дітей.

Основні наукові положення і висновки дисертації висвітлено у 15 публікаціях, із них 6 статей у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному науковому віданні, 1 – у Матеріалах колективної монографії, 4 – апробаційного характеру, 2 – додатково відображають результати дослідження. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і надають авторові право публічного захисту дисертації. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Автореферат дисертації за структурою та змістом відповідає встановленим вимогам МОН України. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Загалом дисертаційне дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні. Проте, оскільки деякі його положення є дискусійними, що пов'язано з означенням дисертантом власної позиції певних досліджуваних проблем, висловимо окремі зауваження та рекомендації.

1. Відзначаючи в цілому логічну структуру дисертації, вважаємо, що параграф 2.1. Стан взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї у полікультурному вихованні старших дошкільників у сучасних закладах дошкільної освіти доцільно б було перенести в перший розділ дисертаційної роботи «Теоретичні засади взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні дошкільників».

2. У параграфі 2.2. зазначено, що в експерименті брали участь 66 – дітей старшого дошкільного віку ЕГ, 65 – дітей старшого дошкільного віку КГ(с.130), робота значно б виграла, якщо б дослідниця описала у відсотковому і кількісному співвідношенні, скільки дітей і яких національностей було задіяно в експериментальних групах.

3. У параграфі 2.2., де розглядається критеріальний підхід до діагностики взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших

дошкільників, дисертантці бажано було б, результати констатувального етапу дослідження відобразити у діаграмах.

4. Враховуючи значний практичний доробок дисертантки, представлений навчально-методичним матеріалом для вихователів, було б доцільно видати друком навчально-методичний посібник для тих хто опікується питанням полікультурного виховання дітей дошкільного віку.

5. У загальних висновках слід було не лише назвати виявлені рівні сформованості полікультурної вихованості старших дошкільників у процесі взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї, але й надати їх стислу характеристику.

6. Робота не позбавлена технічних, стилістичних та граматичних огріхів (с. 32, , 132, 140, та ін.).

Попри висловлені побажання і зауваження вважаємо, що дисертація Карагозлю Фатми «Педагогічні умови взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю у полікультурному вихованні старших дошкільників» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним автором на актуальну тему

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних результатів, їх обґрунтованість та вірогідність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи, вважаємо що вона написана на високому науковому рівні відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Фатма Карагозлю, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі 13.00.08 – дошкільна педагогіка.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,

кафедри дошкільної освіти

Миколаївського національного

університету імені В.О. Сухомлинського

А. В. Курчатова

